

بررسی رخدادهای ازدواج جوانان در ایام جنگ‌های تحمیلی ۱۲ روزه و رمضان و ارائه پیشنهادها سیاستی

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۴/۲۲

Publish Date : 2026/07/13

عنوان: بررسی رخدادهای ازدواج جوانان در ایام جنگ‌های تحمیلی ۱۲ روزه و رمضان و ارائه

پیشنهادهای سیاستی

تهیه و تدوین (Author): بهزاد خلیلی

واژه‌های کلیدی: جوانان، ازدواج، جنگ

ناشر: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

DOI: <https://doi.org/10.22034/mrc.report.21684>

Permanent Link:

Publisher : Islamic Parliament Research Center of Iran

**عنوان: بررسی رخدادهای ازدواج جوانان در ایام جنگ‌های تحمیلی ۱۲ روزه ورمضان و ارائه
پیشنهادهای سیاستی**

نوع گزارش: طرح/ لایحه □، نظارتی □، راهبردی ■، پیش‌نویس قانونی □
نام دفتر: مطالعات فرهنگی و آموزش (گروه زنان و خانواده) و (میز نوجوانان و جوانان)
ناظر علمی: موسی بیات

اظهار نظر کنندگان: اکرم باجلان (مدیر گروه زنان و خانواده)، حسین نصیری (مدیر گروه آموزش عالی، تحقیقات و فناوری)، مصطفی حبیب‌الله پورزرشکی (مدیر گروه پولی و بانکی)، محمد جمور (کارشناس گروه پولی و بانکی)، محمد صالح شکوهی بیدهندی (مدیر گروه زمین، مسکن و ساختمان)، فاطمه تیمورا (مدیر گروه اقتصاد امور عمومی)، رضا علیزاده (کارشناس گروه زمین، مسکن و ساختمان)

گرافیک و صفحه‌آرایی: سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی: زهرا کریمی

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۵/۰۲/۰۱

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه و بیان مسئله.....	۹
۲. بررسی آماری ازدواج جوانان در دو جنگ تحمیلی اخیر.....	۹
۲-۱. وضعیت ازدواج در زمان جنگ تحمیلی ۱۲ روزه.....	۹
۲-۲. وضعیت ازدواج در زمان جنگ تحمیلی رمضان.....	۱۲
۲-۳. بررسی تحلیلی.....	۱۴
۳. جمع بندی و ارائه پیشنهاد های سیاستی.....	۱۵
منابع و مآخذ.....	۱۸

فهرست جداول

جدول ۱. تعداد رخداد های ازدواج در بازه زمانی ۲۳ خرداد تا ۳ تیر به تفکیک سال های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴.....	۱۰
جدول ۲. تعداد رخداد های ازدواج به تفکیک استان در اسفند ماه به تفکیک سال های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴.....	۱۲

فهرست شکل ها

شکل ۱. نمودار تعداد رخداد ازدواج در بازه زمانی ۲۳ خرداد تا ۳ تیر به تفکیک سال های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴.....	۱۰
شکل ۲. نمودار تعداد ازدواج ها در استان تهران در بازه زمانی ۲۳ خرداد تا ۳ تیر به تفکیک سال های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴.....	۱۱
شکل ۳. نمودار رخداد ازدواج در اسفند ماه به تفکیک سال های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴.....	۱۲
شکل ۴. نمودار مقایسه تعداد رخداد های ازدواج در بازه زمانی ۱ فروردین تا ۱۵ اردیبهشت به تفکیک سال های ۱۴۰۳ تا ۱۴۰۵.....	۱۴
شکل ۵. راهبردهای مهم برای حفاظت از ازدواج جوانان.....	۱۵

بررسی رخدادهای ازدواج جوانان در ایام جنگ‌های تحمیلی ۱۲ روزه و رمضان و ارائه پیشنهاد‌های سیاستی

چکیده

از جمله عرصه‌های مهمی که به‌طور کاهشی متأثر از جنگ قرار می‌گیرد، ازدواج جوانان بوده، اما شواهد آماری نشان می‌دهد در جنگ تحمیلی ۱۲ روزه تعداد ازدواج‌ها در مقایسه با مدت مشابه سال ۱۴۰۳، حدود ۲۱ درصد افزایش یافته است. همچنین در جنگ تحمیلی رمضان و در اسفندماه سال ۱۴۰۴ به سبب وارد شدن شوک ناشی از آغاز جنگ گسترده به جامعه، رعایت احترام برای شهادت رهبر انقلاب (ره)، هم‌زمانی با ماه رمضان و احساس ناامنی بیشتر به سبب گسترده‌تر شدن مناطق تحت بمباران، تعداد ازدواج‌ها کاهش شدید داشته است. لکن در فروردین‌ماه و نیمه اول اردیبهشت سال ۱۴۰۵، به سبب خارج شدن جامعه از شوک اولیه جنگ و وجود بسترهای زمینه‌ای همچون تعطیلات نوروزی، تعطیلی ادارات و کسب و کارها، آمار ازدواج جوانان به حالت معمول خود همگرا شده که نشان از تلاش جامعه برای انجام ازدواج حتی در شرایط جنگی دارد. در این رابطه مجموعه دستگاه‌های اجرایی، تقنینی و نظارتی کشور نیز وظایف مهمی برعهده دارند که برای صیانت از ازدواج جوانان در شرایط جنگی باید انجام دهند که ذیل سه راهبرد مهم؛ ۱. حمایت معنوی از ازدواج جوانان حتی در شرایط جنگی، ۲. تداوم و افزایش حمایت‌های مادی از ازدواج جوانان و ۳. ترویج فرهنگ ازدواج آسان قابل پیگیری هستند. از جمله پیشنهاد‌های سیاستی عبارت‌اند از: مراقبت از پرداخت تسهیلات ازدواج، اعطای تسهیلات ازدواج ویژه دانشجویان، تأمین مسکن موقت و دائم برای زوج‌های جوان، راه‌اندازی پویش ملی همیاری مسکن زوج‌های جوان و تغییر کاربری ساختمان‌های دولتی برای تهیه مسکن موقت جوانان.

■ بیان / شرح مسئله

انتظار منطقی آن است که موضوع ازدواج جوانان تحت تأثیر منفی شرایط جنگی قرار گیرد. با آنکه کشور در دوره نه جنگ و نه صلح قرار دارد، اما مهم است که راهبردهای اصلی و سیاست‌های مجموعه نظام در موضوع ازدواج جوانان در شرایط جنگی و زیر سایه جنگ مشخص باشد. حال آنکه تجربه جنگ‌های تحمیلی ۱۲ روزه و رمضان پیش‌روی کشور است، می‌توان با مطالعه رخدادهای ازدواج در این دوره‌ها، رفتار واقعی ایرانیان را در شرایط جنگی و حول موضوع ازدواج ارزیابی کرد. این موضوع می‌تواند به تدقیق مسیرهای آتی برای حمایت از ازدواج جوانان حتی در شرایط جنگی کمک مؤثری کند.

■ نقطه‌نظرات / یافته‌های کلیدی

- ازدواج در دوره جنگ ۱۲ روزه نه تنها کاهش نیافته؛ بلکه در مقایسه با مدت مشابه در سال ۱۴۰۳ با رشد تقریباً ۲۱ درصدی همراه بوده است. احساس ناامنی دریافتی از گستره جنگ حتی در استان‌هایی همچون تهران، به گونه‌ای نبوده که خانواده‌ها و جوانان را از ازدواج منصرف کند و چه بسا عطف به تجربه کرونا، می‌توان گفت که جامعه از این رخداد به عنوان فرصتی برای تسریع و تسهیل امر ازدواج بهره برده است.
- در جنگ تحمیلی رمضان و در اسفندماه سال ۱۴۰۴ به سبب تقارن با ماه مبارک رمضان، شوک بالای آغاز جنگ گسترده و احترام به حادثه شهادت رهبر انقلاب (ره)، کاهش تعداد ازدواج‌ها شدید بوده اما در فروردین ماه و نیمه اول اردیبهشت سال ۱۴۰۵، به سبب خارج شدن جامعه از شوک اولیه و وجود عوامل زمینه‌ای همچون تعطیلات نوروزی و تعطیلی ادارات و کسب و کارها که به واسطه آن فراغت و دورهمی‌های خانوادگی فراهم آمده، آمار ازدواج به سطح معمول خود هم‌گرا شده است.
- با فرض وجود شرایط سایه جنگ لازم است تا به‌طور خاص از رخداد ازدواج جوانان صیانت شود. در این باره سه راهبرد مهم حائز اهمیت هستند که عبارت‌اند از؛ حمایت معنوی از ازدواج جوانان و رواج گفتمان «اولویت داشتن امر ازدواج جوانان» حتی در شرایط جنگی، ضرورت تداوم و افزایش حمایت‌های مادی از ازدواج جوانان و ترویج فرهنگ ازدواج آسان و کمک به تحقق آن.

■ پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

الف) حمایت معنوی از ازدواج جوانان و رواج گفتمان «اولویت داشتن امر ازدواج جوانان» حتی در شرایط جنگی

- بهره‌گیری از ظرفیت فعالیت رسانه‌ای مسئولان ارشد نظام برای تأکید بر ازدواج جوانان به عنوان اولویت ملی و ضرورت حمایت همه‌جانبه جامعه و دولت از این رخداد.
- جریان‌سازی رسانه‌ای صدا و سیما از طریق انجام مصاحبه، ساخت مستند و تولید گزارش‌های خبری از دفاتر ازدواج، تالارها و مراسم‌های عقد و عروسی در تجمعات شبانه.

ب) ضرورت تداوم و افزایش حمایت مادی از ازدواج جوانان

● مراقبت از حسن اجرای سیاست اعطای تسهیلات ازدواج به جوانان.

- اعطای تسهیلات ازدواج ویژه دانشجویان: با عنایت به غیرحضور دانشجویان در دانشگاه‌ها، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از طریق صندوق رفاه دانشجویان در چارچوب اختیارات ماده (۷۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۱۳۸۰) و با همکاری سازمان برنامه و بودجه از محل اعتبارات صندوق رفاه دانشجویان در ردیف ۹۰۰۵۲ ذیل جدول ۷ قانون بودجه کل کشور سال ۱۴۰۵ با موضوع تغذیه دانشجویی

به زوج‌های دانشجو تحت عنوان تسهیلات قرض الحسنه ازدواج پرداخت کند.

● **تحقق اجرای ماده (۱) قانون تسهیل ازدواج جوانان با موضوع صندوق اندوخته جوانان از طریق مشارکت مردمی و ارائه تسهیلات مسکن از این محل:** دولت در راستای توانمندسازی جوانان برای تشکیل خانواده از طریق جلب مشارکت مردم، نسبت به اجرای ماده (۱) **قانون تسهیل ازدواج جوانان** و تأمین منابع مالی صندوق اندوخته جوانان، موضوع این ماده قانونی از طریق مشارکت مالی مردمی اقدام و از این محل برای نیاز جبهیزیه و مسکن جوانان (ودیعہ، ساخت و خرید)؛ متناسب با میزان منابع مالی صندوق و تعداد متقاضیان، تسهیلات قرض الحسنه پرداخت کند.

(ج) ترویج فرهنگ ازدواج آسان و کمک به تحقق آن

● **جریان سازی رسانه‌ای در صدا و سیما با محوریت ازدواج آسان جوانان در جنگ به کمک تولید گزارش‌های خبری و میدانی، ساخت مستند و قالب‌های خلاقانه.**

● **فراگیر کردن برگزاری مراسم‌های عقد و ازدواج در تجمعات شبانه:** دستگاه‌های دخیل در برگزاری تجمعات شبانه از قبیل شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، سازمان بسیج مستضعفین، سازمان تبلیغات اسلامی و قرارگاه خاتم‌الاولی با مشارکت مردم، تعداد و گستره برگزاری مراسم‌های ساده عقد و ازدواج در تجمعات شبانه را به‌طور ملموس افزایش دهند.

● **ایجاد غرفه‌های مشاوره ازدواج آسان جوانان در تجمعات شبانه:** دستگاه‌های دخیل در برگزاری تجمعات شبانه از قبیل شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، سازمان بسیج مستضعفین، سازمان تبلیغات اسلامی و قرارگاه خاتم‌الاولی با همکاری وزارت ورزش و جوانان به‌عنوان یکی از دستگاه‌های مکلف در حوزه مشاوره ازدواج با همکاری و مشارکت مردم، امکان ایجاد غرفه‌های مشاوره ازدواج آسان و همسریابی جوانان را در تجمعات شبانه فراهم آورند.

● **تأمین مسکن موقت زوج‌های جوان:** دولت از ظرفیت تهاتر اراضی دولتی با واحدهای مسکونی موجود، واحدهای تحت مالکیت بانک‌ها و سایر نهادهای عمومی و همچنین احداث واحدهای مسکونی در اراضی دولتی از طریق مشارکت با بخش خصوصی برای ایجاد یک نظام اجاره حمایتی به‌منظور تهیه مسکن موقت جوانان استفاده کند.

● **تأمین مسکن دائم زوج‌های جوان:** اراضی دولتی واجد شرایط به زوج‌های جوان واگذار و امکان ساخت تدریجی مسکن توسط خود متقاضیان فراهم شود.

● **تغییر کاربری ساختمان‌های دولتی به‌منظور تهیه مسکن موقت جوانان:** در راستای تحقق سیاست مسکن موقت برای جوانان؛ موضوع ماده (۳) **قانون تسهیل ازدواج جوانان**، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با شناسایی ساختمان‌های بلااستفاده همچون برخی ساختمان‌های دانشگاه پیام نور و پس از انجام مطالعات فنی، اخذ مجوزهای لازم، تغییر کاربری، تأمین اعتبارات و آماده‌سازی این فضاها، برای زوج‌های دانشجو، به مدت یک سال و به‌صورت رایگان مسکن موقت آماده کند.

● **راه‌اندازی پویش ملی «همیاری مسکن زوج‌های جوان»:** وزارت راه و شهرسازی با راه‌اندازی یک سامانه ملی، زمینه مشارکت داوطلبانه مالکان در حمایت از زوج‌های جوان را فراهم کند.

● **الزام دستگاه‌ها برای در اختیار قرار دادن فضاهای مناسب برای برگزاری رایگان مراسم جشن زوج‌های جوان:** در راستای اجرای بند «الف» ماده (۴) **قانون تسهیل ازدواج جوانان**، وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، آموزش و پرورش و ورزش و جوانان به همراه شهرداری‌ها و سازمان بسیج مستضعفین، فضاهای تفریحی، رفاهی، ورزشی و فرهنگی خود را به‌صورت رایگان و برای برگزاری مراسم جشن ازدواج در اختیار جوانان قرار دهند.

۱. مقدمه و بیان مسئله

جوانان اغلب در فضای آرام روانی و وجود افق نسبتاً روشنی از آینده ازدواج می‌کنند و تشکیل خانواده می‌دهند؛ لذا شوک‌های ناشی از یک بحران همچون جنگ می‌تواند موجب آن شود تا پدیده مهم فرهنگی و اجتماعی ازدواج با چالش مواجه شود. بدین صورت که جوانان یا از تشکیل خانواده انصراف می‌دهند یا مراسم عروسی و شروع زندگی مشترک خود را به تعویق می‌اندازند. حال آنکه این روند به سود جامعه نیست و شاخص‌های مربوط به ازدواج را در میان مدت با چالش‌های جدی همراه می‌کند. این در حالی است که رهبر معظم انقلاب اسلامی در بخشی از پیام نوروزی‌شان به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۵ عنوان کردند؛ «خیلی خوشحال می‌شویم که در این ایام، نو عروسان و نو دامادهای ما به خانه بخت بروند» [۱]. افزون بر آن، در چنین شرایطی که جامعه بیش از هر زمان دیگری نیاز به امیدآفرینی و شادی دارد و یکی از مصادیق مهم خلق امید و سرور در جامعه ایرانی، ازدواج جوانان بوده، بنابراین ازدواج یکی از راه‌های مهم حصول این شادی و امید میان مردم است. لذا با توجه به جنبه‌های مهم مورد اشاره ازدواج؛ یعنی حتی‌الامکان تداوم روند پیشین در تعداد ازدواج‌های کشور و اهمیت امیدآفرینی، ضروری است تا به موضوع ازدواج در شرایط جنگی کشور توجه ویژه شود. در این راستا و به منظور ارائه پیشنهاد‌های سیاستی مؤثر برای صیانت از ازدواج جوانان در شرایط جنگی، ادراک صحیح از وضعیت ازدواج در زمان جنگ تحمیلی ۱۲ روزه و جنگ تحمیلی رمضان؛ از آغاز تا کنون، می‌تواند رهیافت‌های مهمی را به همراه داشته باشد که بررسی آماری ازدواج در دو جنگ تحمیلی اخیر و ارائه پیشنهاد‌های سیاستی مورد توجه گزارش حاضر قرار دارند.

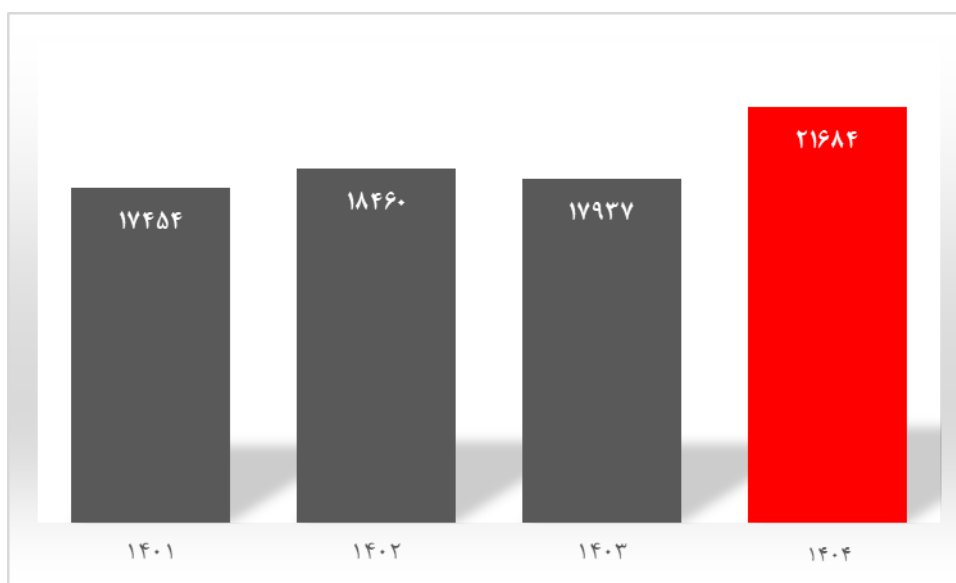
۲. بررسی آماری ازدواج جوانان در دو جنگ تحمیلی اخیر

۲-۱. وضعیت ازدواج در زمان جنگ تحمیلی ۱۲ روزه

جنگ ۱۲ روزه در بازه زمانی ۲۳ خردادماه تا ۳ تیرماه سال ۱۴۰۴ از سوی رژیم صهیونیستی و با پشتیبانی دولت آمریکا به کشور تحمیل شد. در این بازه زمانی و هم‌زمان با جنگ نظامی، در کل کشور ۲۱۶۸۴ مورد ازدواج ثبت شده که مقایسه آن با آمار ازدواج در بازه زمانی مشابه سال‌های گذشته نشان از افزایش محسوس تعداد ازدواج‌ها در دوره جنگ ۱۲ روزه دارد؛ به‌طوری‌که تعداد رخدادهای ازدواج‌ها طی این جنگ نسبت به بازه زمانی مشابه سال ۱۴۰۳، ۹، ۲۰ درصد رشد یافته است [۲].

۱. بررسی داده‌های آماری سازمان ثبت احوال در بازه زمانی ۱۴۰۴/۰۳/۰۱ تا ۱۴۰۴/۰۷/۳۰ نشان می‌دهد که بیش از ۷۷ درصد ازدواج‌ها متعلق به جوانان زیر ۳۵ سال بوده است [۲]. در واقع به سبب بالا بودن سهم جوانان در این پدیده، به تقریب می‌توان گفت رخدادهای ازدواج مختص جوانان است. لذا در گزارش حاضر به منظور لحاظ جامعیت آماری، از داده‌های کل رخدادهای ازدواج استفاده شده است.

شکل ۱. نمودار تعداد ازدواج در بازه زمانی ۲۳ خرداد تا ۳ تیر به تفکیک سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ [۲]

بررسی آمار فوق در دوره جنگ ۱۲ روزه به تفکیک استانی نشان می‌دهد که به جز تهران، کردستان و سیستان و بلوچستان، در تمام استان‌های کشور تعداد ازدواج‌ها در مقایسه با زمان مشابه سال ۱۴۰۳ افزایش یافته است [۲].

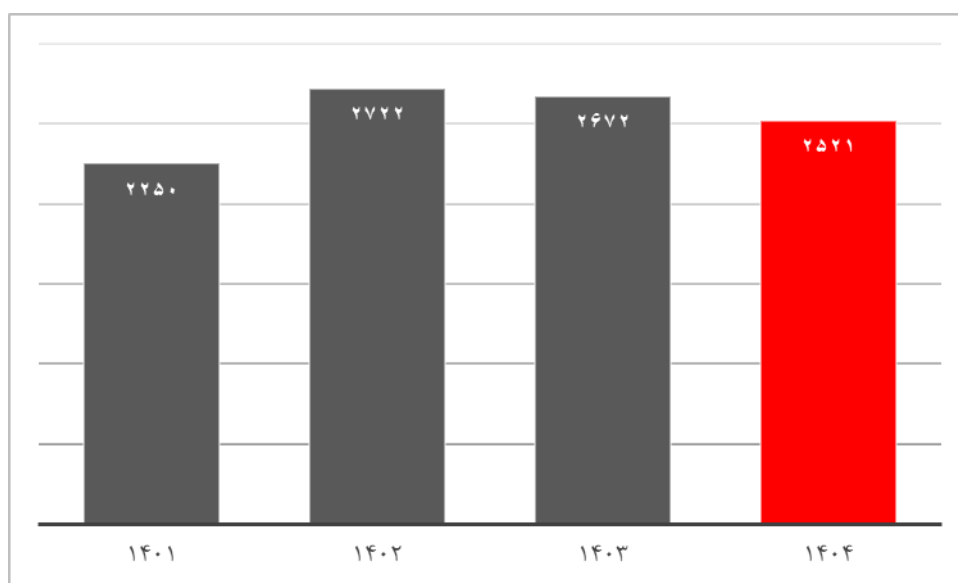
جدول ۱. تعداد ازدواج‌های ازدواج در بازه زمانی ۲۳ خرداد تا ۳ تیر به تفکیک سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ [۲]

سال				استان
۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	
۱۲۱۷	۱۰۱۳	۹۶۲	۸۴۸	آذربایجان شرقی
۸۶۱	۸۱۷	۷۹۸	۸۴۲	آذربایجان غربی
۴۸۱	۳۱۳	۳۱۶	۲۸۰	اردبیل
۱۱۷۳	۸۹۵	۸۵۱	۷۹۲	اصفهان
۷۰۱	۵۹۱	۶۰۵	۵۲۱	البرز
۱۷۲	۱۲۷	۱۲۲	۱۰۷	ایلام
۲۳۶	۲۳۳	۲۵۶	۲۲۹	بوشهر
۲۵۲۱	۲۶۷۲	۲۷۲۲	۲۲۵۰	تهران
۳۱۰	۲۳۱	۲۱۵	۲۰۹	چهارمحال و بختیاری
۲۹۴	۱۴۸	۱۹۷	۱۸۹	خراسان جنوبی
۱۸۵۱	۱۵۳۹	۱۶۲۲	۱۴۷۸	خراسان رضوی
۲۸۴	۲۲۴	۱۹۸	۱۷۹	خراسان شمالی
۱۸۵۱	۱۳۸۳	۱۳۷۱	۱۳۲۹	خوزستان
۳۴۴	۲۷۱	۲۴۳	۲۸۶	زنجان
۱۷۴	۱۱۱	۱۲۶	۱۰۸	سمنان

سال				استان
۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	
۶۶۲	۶۶۸	۹۰۱	۱۰۹۸	سیستان و بلوچستان
۱۱۴۳	۱۰۴۸	۱۰۵۴	۹۹۱	فارس
۳۵۷	۲۶۷	۲۸۴	۲۵۸	قزوین
۳۷۹	۲۸۴	۳۰۲	۲۳۱	قم
۳۵۹	۳۹۴	۳۸۷	۴۲۳	کردستان
۱۲۱۰	۷۷۴	۷۴۵	۸۱۳	کرمان
۵۰۴	۴۸۲	۴۹۲	۴۷۵	کرمانشاه
۲۵۱	۱۸۸	۱۷۳	۱۹۶	کهگیلویه و بویراحمد
۵۰۴	۳۹۲	۴۳۹	۴۹۸	گلستان
۷۱۰	۵۳۸	۵۴۵	۴۷۶	گیلان
۶۴۴	۴۹۶	۴۳۰	۴۴۴	لرستان
۸۲۱	۵۲۴	۶۴۴	۵۷۶	مازندران
۳۶۰	۲۸۵	۳۰۱	۲۴۵	مرکزی
۴۲۰	۴۱۳	۵۱۴	۵۴۸	هرمزگان
۵۸۱	۳۹۶	۴۲۲	۳۵۷	همدان
۳۰۹	۲۲۰	۲۲۲	۱۷۸	یزد

بررسی آمار استان تهران نشان می‌دهد با آنکه این استان در ایام جنگ بیشترین حملات را متحمل شد، اما تعداد ازدواج‌ها دچار کاهش محسوس نشده و از ۲۶۷۲ مورد ازدواج در سال ۱۴۰۳، با ۵۰۷ درصد کاهش به ۲۵۲۱ مورد در دوره جنگ ۱۲ روزه رسیده است [۲].

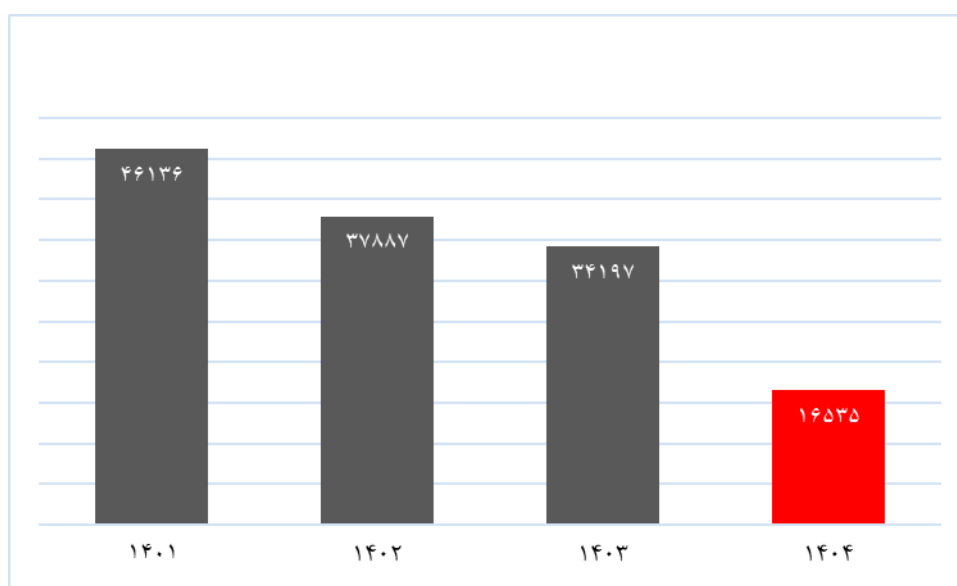
شکل ۲. نمودار تعداد ازدواج‌ها در استان تهران در بازه زمانی ۲۳ خرداد تا ۳ تیر به تفکیک سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ [۲]

۲-۲. وضعیت ازدواج در زمان جنگ تحمیلی رمضان

جنگ تحمیلی رمضان در ۹ اسفند سال ۱۴۰۴ و ازسوی دولت آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه کشور آغاز شد. بررسی آمار رخداد ازدواج در اسفندماه سال ۱۴۰۴ و هم‌زمان با درگیری‌های نظامی نشان می‌دهد که تعداد ازدواج‌ها در این ماه نسبت به اسفندماه سال ۱۴۰۳، با ۵۱٫۶ درصد کاهش همراه بوده است [۲]. داده‌های شکل ذیل نشان می‌دهد که تعداد ازدواج‌ها در اسفندماه سال ۱۴۰۴ با کاهش شدید همراه بوده است.

شکل ۳. نمودار رخداد ازدواج در اسفندماه به تفکیک سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ [۲]

بر این اساس، بررسی آمار فوق به تفکیک استانی نشان می‌دهد که تعداد ازدواج‌ها در تمام استان‌های کشور کاهش یافته و این وضعیت مختص مناطقی که حملات بیشتری متحمل شده‌اند نمی‌شود.

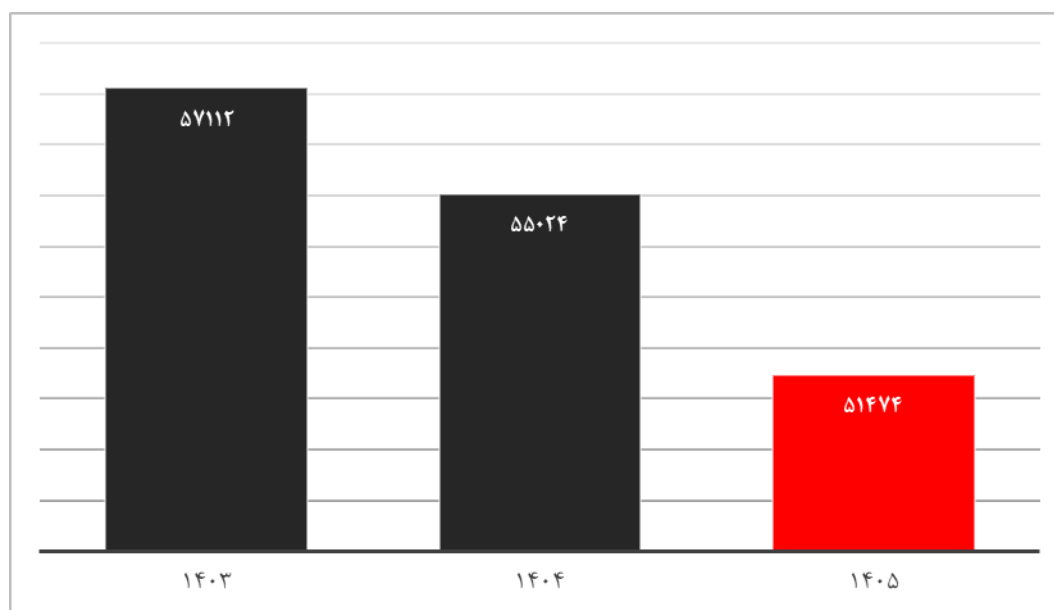
جدول ۲. تعداد رخداد های ازدواج به تفکیک استان در اسفندماه به تفکیک سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۴ [۲]

سال				استان
۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	
۸۴۱	۱۸۱۰	۲۰۰۸	۲۴۹۶	آذربایجان شرقی
۹۴۷	۱۸۱۴	۲۰۳۴	۲۲۶۵	آذربایجان غربی
۲۵۴	۴۵۳	۵۵۱	۷۳۵	اردبیل
۸۸۰	۱۸۳۷	۲۱۳۰	۲۴۲۷	اصفهان
۴۷۸	۱۰۱۴	۱۰۵۱	۱۳۲۵	البرز
۱۵۱	۲۸۹	۲۶۶	۲۸۱	ایلام
۱۸۲	۴۲۱	۵۲۱	۵۹۶	بوشهر
۱۸۷۲	۴۴۹۱	۵۱۳۳	۶۴۹۲	تهران

سال				استان
۱۴۰۴	۱۴۰۳	۱۴۰۲	۱۴۰۱	
۱۸۸	۳۹۸	۴۳۳	۵۴۶	چهارمحال و بختیاری
۱۵۷	۳۴۱	۴۴۸	۵۳۴	خراسان جنوبی
۱۶۵۲	۳۱۶۴	۳۵۰۰	۴۰۲۴	خراسان رضوی
۲۲۱	۳۹۶	۴۰۴	۶۲۵	خراسان شمالی
۱۴۷۰	۳۰۶۱	۲۹۶۱	۳۴۲۸	خوزستان
۱۴۸	۴۱۲	۵۱۹	۶۸۴	زنجان
۱۰۸	۲۱۶	۲۸۰	۲۸۳	سمنان
۵۰۹	۱۲۷۱	۱۴۶۲	۱۸۳۸	سیستان و بلوچستان
۸۷۴	۱۸۲۹	۱۹۸۸	۲۴۳۷	فارس
۲۳۱	۴۶۰	۵۶۳	۷۰۰	قزوین
۲۹۲	۵۶۶	۶۴۶	۶۹۸	قم
۴۸۸	۱۱۳۱	۱۱۰۹	۱۱۲۰	کردستان
۷۹۱	۱۴۹۶	۱۶۰۷	۲۰۲۰	کرمان
۵۲۷	۹۴۶	۹۷۰	۱۲۳۰	کرمانشاه
۱۸۴	۳۵۷	۳۰۹	۴۲۳	کهگیلویه و بویراحمد
۴۴۲	۷۷۴	۹۲۱	۱۱۷۷	گلستان
۶۲۱	۹۶۳	۱۱۲۶	۱۵۳۷	گیلان
۳۹۹	۷۳۰	۷۵۸	۹۰۰	لرستان
۷۴۳	۱۲۳۸	۱۳۶۸	۱۷۰۹	مازندران
۱۹۴	۴۲۷	۵۴۲	۷۱۷	مرکزی
۱۹۴	۷۹۳	۹۴۹	۱۲۴۶	هرمزگان
۳۰۱	۶۱۷	۸۲۹	۹۹۹	همدان
۱۹۶	۴۸۲	۵۰۱	۶۴۴	یزد

مجموع ازدواج‌ها در بازه زمانی ۱ فروردین تا ۱۵ اردیبهشت سال ۱۴۰۵ و هم‌زمان با درگیری نظامی و دوره آتش‌بس، در مقایسه با مدت مشابه سال ۱۴۰۴ کاهش یافته؛ به‌طوری‌که از ۵۵۰۲۴ مورد ازدواج از ۱ فروردین تا ۱۵ اردیبهشت سال ۱۴۰۴ با ۶،۵ درصد کاهش به ۵۱۴۷۴ مورد ازدواج در همین بازه زمانی در سال ۱۴۰۵ رسیده است.

شکل ۴. نمودار مقایسه تعداد رخدادهای ازدواج در بازه زمانی ۱ فروردین تا ۱۵ اردیبهشت به تفکیک سال‌های ۱۴۰۳ تا ۱۴۰۵ [۲]

۳-۲. بررسی تحلیلی

انتظار منطقی آن است که در زمان وقوع جنگ، تعداد رخدادهای ازدواج کاهش یابد، اما بررسی داده‌های مربوط به ازدواج در دوره جنگ تحمیلی ۱۲ روزه نشان می‌دهد که نه تنها چنین موضوعی اتفاق نیفتاده، بلکه در این زمان تعداد ازدواج‌ها افزایش یافته است. حتی در استان تهران که مورد حملات متعدد قرار گرفته بود، روند کاهشی محسوس نیست. به نظر می‌رسد که محدود بودن گستره درگیری‌های نظامی، موجب شده احساس ناامنی خانواده‌ها و جوانان به حدی نباشد که برنامه ازدواج خود را متوقف کنند. به‌طوری‌که یک روز پس از آغاز جنگ و در روز ۲۴ خردادماه سال ۱۴۰۴ یعنی مقارن با عید غدیر خم، ۳۶۸۱ مورد ازدواج در کل کشور به ثبت رسیده که مقایسه آن با آمار روزهای قبل و بعد نشان می‌دهد تعداد ازدواج‌ها در این روز قابل توجه است. همچنین می‌توان گفت که در جنگ ۱۲ روزه همچون تجربه دوران کرونا که در آن به واسطه کاهش یافتن سطح توقعات آمار ازدواج افزایش یافت، خانواده‌ها و جوانان از رخداد جنگ به‌عنوان یک فرصت برای تسریع و تسهیل در امر ازدواج استفاده کرده‌اند. در همین راستا **اجرای قانون مغفول مانده تسهیل ازدواج جوانان مصوب ۱۳۸۴/۰۹/۲۷ که هدف آن آسان کردن فرایند ازدواج جوانان بوده است، می‌تواند مؤثر واقع شود.**

وضعیت ازدواج در جنگ رمضان شامل دو بخش بوده؛ بخش اول مربوط به اسفندماه که به سبب تقارن با ماه مبارک رمضان، سوگواری اجتماعی به مناسبت شهادت رهبر انقلاب (ره) و احساس ناامنی بیشتر به واسطه افزایش گستره جنگ نظامی و بمباران بیشتر مناطق مسکونی، تعداد ازدواج‌ها در این ماه به طور قابل توجهی در سراسر کشور کاهش یافته است. بخش دوم نیز مربوط به فروردین‌ماه و نیمه اول اردیبهشت است که براساس داده‌های فوق، مشخص می‌شود که رفتار خانواده‌ها و جوانان در موضوع ازدواج به وضعیت معمول خود همگرا شده و علی‌رغم وجود تهدیدات ناشی از جنگ، میزان کاهش در مقایسه با مدت مشابه سال‌های پیش، محسوس نیست. فاصله گرفتن جامعه از شوک بحرانی دوره اوایل جنگ، تعطیلات نوروزی و وجود تعطیلی‌های مکرر دانشگاه‌ها، ادارات دولتی و کسب‌وکارها در این بازه زمانی می‌تواند به‌عنوان عوامل زمینه‌ساز برای بالا رفتن آمار ازدواج جوانان باشد.

۳. جمع‌بندی و ارائه پیشنهادهای سیاستی

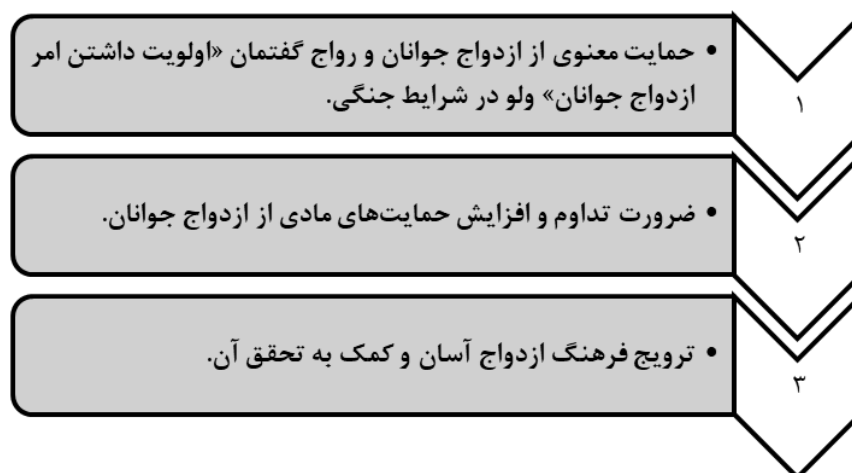
داده‌های آماری نشان می‌دهند که ازدواج جوانان در شرایط معمول جنگ نظامی همچون جنگ ۱۲ روزه و جنگ تحمیلی رمضان (فروردین و نیمه اول اردیبهشت سال ۱۴۰۵)، با کاهش شدید همراه نبوده و چه بسا در مواردی همچون دوره جنگ ۱۲ روزه، افزایش یافته است. این موضوع می‌تواند به‌عنوان یکی از نقاط قوت فرهنگی و اجتماعی کشور محسوب شود که اولویت ازدواج برای خانواده‌ها و جوانان به گونه‌ای است که حتی در زمان‌های بحرانی نیز این امر مهم کنار گذاشته نمی‌شود. در چنین شرایطی دولت باید تمام توان خود را برای تداوم جریان تشکیل خانواده جوانان به کار گرفته و در این موضوع راهبردی دوشادوش جوانان و خانواده‌ها قرار گیرد. حتی برهه کنونی فرصتی مناسب برای اجرای **قانون تسهیل ازدواج جوانان** بوده که هدف آن آسان کردن فرایند ازدواج و شروع زندگی مشترک زوجین جوان بوده و بیش از ۲۰ سال هنوز بلااجرا باقی مانده است. در این راستا لازم است تا ازسوی دولت در قبال موضوع ازدواج جوانان راهبردهایی اتخاذ شود که موارد مهم آن عبارت‌اند از:

الف) حمایت معنوی از ازدواج جوانان و رواج گفتمان «اولویت داشتن امر ازدواج جوانان» ولو در شرایط جنگی: در شرایطی که شوک‌های روانی و احساس ناامنی ناشی از جنگ، جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد، باید نسبت به یادآوری اهمیت موضوعات مهم فرهنگی و اجتماعی همچون ازدواج و اولویت داشتن آن در شرایط جنگی کوشا بود. ازسوی دیگر جوانان در شرایط بحران بیش از هر زمان دیگری نیاز به دلگرمی و دریافت حمایت دارند که مورد نخست آن، حمایت معنوی بوده؛ بدین معنا که جوان باید دریابد ازدواج او برای دولت و جامعه حائز اهمیت است و آنها از تصمیم جوان حمایت می‌کنند. البته تحقق راهبرد مورد اشاره مستلزم تحقق دیگر راهبردها همچون تداوم حمایت مادی از ازدواج جوانان است.

ب) ضرورت تداوم و افزایش حمایت‌های مادی از ازدواج جوانان: جوانان در آغاز زندگی مشترک برای تأمین نیازهای ضروری خود همچون مسکن، تهیه جهیزیه، هزینه‌های مراسم، هزینه‌های جاری زندگی و ... نیازمند دریافت حمایت‌های مادی ازسوی خانواده و دولت هستند که البته این مورد در شرایط جنگی ضرورت بیشتری می‌یابد.

ج) ترویج فرهنگ ازدواج آسان و کمک به تحقق آن: خانواده‌های ایرانی معمولاً در برگزاری مراسم ازدواج جوان‌های خود سعی در رعایت استانداردهای خود همچون اجاره تالار مناسب، دعوت گسترده از میهمانان و انجام هزینه‌های جانبی زیاد دارند، اما شرایط جنگی تحقق برخی از این معیارها همچون اجاره تالار و دعوت از جمعیت زیاد را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در چنین شرایطی که فرایند ازدواج به لحاظ روانی و عملیاتی از استانداردهای مذکور فاصله می‌گیرد، احتمال به تعویق افتادن آن ازسوی خانواده‌ها و جوانان افزایش می‌یابد. این در حالی است که شرایط جنگی می‌تواند به‌عنوان فرصتی برای شروع آسان و کم‌هزینه زندگی مشترک جوان‌ها غنیمت شمرده شود.

شکل ۵. راهبردهای مهم برای حفاظت از ازدواج جوانان

مأخذ: نگارنده.

■ پیشنهادهای سیاستی

الف) حمایت معنوی از ازدواج جوانان و رواج گفتمان «اولویت داشتن امر ازدواج جوانان» ولو در شرایط جنگی

● بهره‌گیری از ظرفیت فعالیت رسانه‌ای مسئولان ارشد نظام: در شرایط جنگی کشور شایسته است که مسئولان ارشد نظام ذیل فعالیت رسانه‌ای خود؛ شامل مصاحبه، گفت‌وگو و شبکه‌های اجتماعی به‌طور مداوم بر ازدواج جوانان به‌عنوان اولویت ملی تأکید کنند و حمایت همه‌جانبه جامعه و دولت از این رخداد را ضروری بدانند.

● جریان‌سازی رسانه‌ای صدا و سیما: در جهت تحقق راهبرد فوق، انجام مصاحبه، ساخت مستند و تولید گزارش‌های خبری از محضر خانه‌ها، تالارها و مراسم‌های عقد و عروسی تجمعات شبانه اموری ضروری هستند که صدا و سیما باید ظرفیت ویژه‌ای به این امر اختصاص دهد.

ب) ضرورت تداوم و افزایش حمایت مادی از ازدواج جوانان

● مراقبت از حسن اجرای سیاست اعطای تسهیلات ازدواج به جوانان: براساس مورد ۲-۱-۵ جدول الزامات مصارف [قانون بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور](#)، یکی از موارد مهم مصرف ۴۰۷۵۰۰۰۰ میلیارد ریال اعتبار پیش‌بینی شده برای اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه، مقوله ازدواج؛ موضوع ماده (۶۸) [قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت](#) (مصوب سال ۱۴۰۰) است. با وجود شرایط تورمی، اما مبلغ وام ازدواج (۳۰۰ میلیون تومان برای زوج‌های بالای ۲۵ سال و زوج‌های بالای ۲۳ سال و ۳۵۰ میلیون تومان برای زوج‌های زیر ۲۵ سال و زوج‌های زیر ۲۳ سال) همچنان کمک زیادی برای جوانان محسوب می‌شود که اهتمام دولت (بانک مرکزی) و نظارت بیش از پیش مجلس شورای اسلامی نسبت به اجرای حداکثری آن می‌تواند متضمن تداوم اجرای این سیاست کلیدی باشد.

● اعطای تسهیلات ازدواج ویژه دانشجویان: با توجه به غیرحضور شدن دانشگاه‌ها و بلااستفاده ماندن ردیف‌های بودجه‌ای در امور تغذیه، خوابگاه و غیره، پیشنهاد می‌شود وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از طریق صندوق رفاه دانشجویان در چارچوب اختیارات ماده (۷۹) [قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت](#) مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ و با همکاری سازمان برنامه و بودجه از محل اعتبارات صندوق رفاه دانشجویان در ردیف ۹۰۰۰۵۲ ذیل جدول ۷ [قانون بودجه کل کشور سال ۱۴۰۵](#) با موضوع تغذیه دانشجویی دانشگاه‌ها، مراکز و مؤسسات آموزش عالی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، به زوج‌های دانشجو تحت عنوان تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج پرداخت کند.

● تحقق اجرای ماده (۱) [قانون تسهیل ازدواج جوانان](#) با موضوع صندوق اندوخته جوانان از طریق مشارکت مردمی و ارائه تسهیلات مسکن از این محل: پیشنهاد می‌شود دولت در راستای توانمندسازی جوانان برای تشکیل خانواده از طریق جلب مشارکت مردم، نسبت به اجرای ماده (۱) [قانون تسهیل ازدواج جوانان](#) و تأمین منابع مالی صندوق اندوخته جوانان، موضوع این ماده قانونی را از طریق مشارکت مالی مردمی اقدام و از این محل برای نیاز جهیزیه و مسکن جوانان (ودیعه، ساخت و خرید) متناسب با میزان منابع مالی صندوق و تعداد متقاضیان، تسهیلات قرض‌الحسنه پرداخت کند.

ج) ترویج فرهنگ ازدواج آسان و کمک به تحقق آن

● جریان‌سازی رسانه‌ای در صدا و سیما با محوریت ازدواج آسان جوانان در جنگ به کمک تولید گزارش‌های خبری و میدانی، ساخت مستند و قالب‌های خلاقانه.

● فراگیر کردن برگزاری مراسم‌های عقد و ازدواج در تجمعات شبانه: پیشنهاد می‌شود دستگاه‌های دخیل در برگزاری تجمعات شبانه از قبیل شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، سازمان بسیج مستضعفین، سازمان تبلیغات اسلامی و قرارگاه خاتم‌الاولی با مشارکت مردم، تعداد و گستره برگزاری مراسم‌های ساده عقد و ازدواج در تجمعات شبانه را به‌طور ملموس افزایش دهند.

● ایجاد غرفه‌های مشاوره ازدواج آسان جوانان در تجمعات شبانه: پیشنهاد می‌شود دستگاه‌های دخیل در برگزاری تجمعات شبانه از قبیل شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، سازمان بسیج مستضعفین، سازمان تبلیغات اسلامی و قرارگاه خاتم‌الاولی با مشارکت مردم و

همکاری دستگاه‌های متولی در امور مشاوره ازدواج همچون وزارت ورزش و جوانان، امکان ایجاد غرفه‌های مشاوره ازدواج آسان و همسریابی جوانان را در تجمعات شبانه فراهم آورند.

● **تأمین مسکن موقت زوج‌های جوان:** با توجه به تأکید اصول (۳۱) و (۴۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۵۸)، قانون تسهیل ازدواج جوانان (۱۳۸۴)، قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن (۱۳۸۷)، سند نقشه مهندسی فرهنگی کشور (اقدام ملی ۷ از راهبرد کلان ۳) (۱۳۹۲)، قانون جهش تولید مسکن (۱۴۰۰) و قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت (۱۴۰۰) برای ضرورت حمایت از تأمین مسکن جوانان و تسهیل تشکیل خانواده پیشنهاد می‌شود دولت از ظرفیت تهاتر اراضی دولتی با واحدهای مسکونی موجود، ظرفیت واحدهای تحت مالکیت بانک‌ها و سایر نهادهای عمومی و احداث واحدهای مسکونی در اراضی دولتی از طریق مشارکت با بخش خصوصی استفاده کرده و این واحدها را در قالب اجاره‌های حمایتی و با نرخ‌های ترجیحی تحت عنوان مسکن موقت در اختیار زوج‌های جوان واجد شرایط قرار دهد.

● **تأمین مسکن دائم زوج‌های جوان:** پیشنهاد می‌شود اراضی دولتی واجد شرایط به زوج‌های جوان واگذار و امکان ساخت تدریجی مسکن توسط خود متقاضیان فراهم شود. در این چارچوب، دولت نقش اصلی خود را در تأمین زمین ایفا کرده و فرایند ساخت باید از طریق ترکیبی از تسهیلات بانکی، آورده متقاضیان، مشارکت خیرین و سایر ظرفیت‌های حمایتی انجام شود. همچنین می‌توان انتقال قطعی مالکیت زمین را به تکمیل واحد مسکونی و یا تحقق برخی شروط حمایتی مانند فرزندآوری منوط کرد. این رویکرد ضمن کاهش سهم زمین در هزینه تأمین مسکن، زمینه دسترسی پایدار زوج‌های جوان به مسکن ملکی را فراهم می‌کند.

● **راه‌اندازی پویش ملی «همیاری مسکن زوج‌های جوان»:** با توجه به شکل‌گیری روحیه همبستگی و مشارکت اجتماعی در دوران جنگ، پیشنهاد می‌شود وزارت راه و شهرسازی با راه‌اندازی یک سامانه ملی، زمینه مشارکت داوطلبانه مالکان در حمایت از زوج‌های جوان را فراهم کند. در این سامانه، مالکان می‌توانند واحدهای خود را برای مدت محدود با شرایط حمایتی و اجاره‌بهای ترجیحی در اختیار زوج‌های جوان واجد شرایط قرار دهند. همچنین دولت می‌تواند با پیش‌بینی مشوق‌های مناسب و معرفی عمومی مشارکت‌کنندگان، زمینه گسترش این پویش اجتماعی را فراهم کند.

● **تغییر کاربری ساختمان‌های دولتی برای تهیه مسکن موقت جوانان:** در راستای تحقق سیاست مسکن موقت برای جوانان؛ موضوع ماده (۳) قانون تسهیل ازدواج جوانان پیشنهاد می‌شود وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با شناسایی ساختمان‌های بلااستفاده همچون برخی ساختمان‌های دانشگاه پیام نور و پس از انجام مطالعات فنی، اخذ مجوزهای لازم، تغییر کاربری، تأمین اعتبارات و آماده‌سازی این فضاها، برای زوج‌های دانشجو، به مدت یک سال و به صورت رایگان مسکن موقت آماده کند.

● **الزام دستگاه‌ها به منظور در اختیار قرار دادن فضاهای مناسب برای برگزاری رایگان مراسم جشن زوج‌های جوان:** در راستای اجرای بند «الف» ماده (۴) قانون تسهیل ازدواج جوانان، پیشنهاد می‌شود وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، آموزش و پرورش و ورزش و جوانان به همراه شهرداری‌ها و سازمان بسیج مستضعفین، فضاهای تفریحی، رفاهی، ورزشی و فرهنگی خود را به صورت رایگان و برای برگزاری مراسم جشن ازدواج در اختیار جوانان قرار دهند.

منابع و مأخذ

[۱] پیام نوروزی رهبر انقلاب به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۵؛ سال «اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی»،
<https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=62807,1404/12/29>.

[۲] بر اساس داده‌های دریافتی از سازمان ثبت احوال کشور ذیل نامه به شماره ۱۴۰۵/۱۰۸۲۰۵ در تاریخ ۲۱ اردیبهشت ۱۴۰۵.

عنوان: بررسی رخداد ازدواج جوانان در ایام جنگ‌های تحمیلی ۱۲ روزه و رمضان و ارائه پیشنهادها
سیاستی

DOI: <https://doi.org/10.22034/mrc.report.21684>

Permanent Link:

Publisher : Islamic Parliament Research Center of Iran

گزیده سیاستی

در جنگ‌های تحمیلی ۱۲ روزه و رمضان، ازدواج به‌عنوان یک ضرورت فرهنگی و اجتماعی مورد توجه جدی جوانان بوده که برای صیانت از آن در شرایط جنگی راهبردهای حمایت معنوی از ازدواج، تداوم و افزایش حمایت‌های مادی و ترویج فرهنگ ازدواج آسان لازم است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، رویروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir